

Telegraful Român.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipogr. arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegraful Român”, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoll nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Defecte vechi.

(b.) Nu sunt nici astăzi sporadice cazurile, în cari vechile defecte ale compatrioților nostri maghiari recidivează în mentalitatea lor nevindecabilă de nevroasă sovinișmului. Dacă s'ar comporta faptul numai la o stare morbidă a conștiinței de rasă a Maghiarilor, l-am și trata în consecință, ca o aberație, care merită mai mult compătimire, decât mustrare. Dar defectul acesta este mult prea vechiu, ca se nu-și poată da seamă de el cei ce astăzi ar avea puțină, precum și datorița, să se debaraseze de el, sau cel puțin să-l suprimă în aceste zile mari pentru toate neamurile, cari alcătuiesc ființa statului ungar, pentru al cărui viitor se luptă deopotrivă toți fiii patriei.

Nu poate fi ceva mai jignitor și mai condamnat totodată decât când în momente istorice, ca cele de azi, se găsesc încă voci de presă și particulare, cari atribuie toate isbănzile și actele de eroism săvârșite pe terenele de lupte ale vitezei noastre armate exclusiv rasei maghiare.

Și mai dureros trebuie să jig-nească sentimentele eroilor români, germani, slovaci, croați, sârbi, italieni, și în fine a tuturor ostașilor bravi, a căror rasă nu e cu nimic mai inferioară decât cea privilegiată de un noroc al sorții în acest stat, când foștii miniștri ungari, conți de o înaltă erudiție, profesori universitari maghiari, și alți bărbați de înaltă situație, la fiecare ocazie remarcă exclusiv virtutea militară a rasei maghiare în acest războiu.

Ca și când războiul ce-l poartă armata austro-ungară astăzi, ar fi o luptă de exterminare a raselor, iar nu o validitate a forței monarhiei noastre de sub gloriosul sceptor al Habs-

burgilor, al cărui scut a ferit în prima linie rasa maghiară de soarta cea mai dureroasă, care poate se ajungă un popor orfan de orice rudenii în mijlocul atâtor popoare streine de neamul lui, încunjurat din toate părțile de ele.

O rasă mai izolată în Europa, ca și Maghiarii, nu există; și totuși ei nu găsesc cuvinte de recunoștință față de celelalte neamuri mult mai numeroase decât ei, chiar și numai în monarhia noastră, ba și în Ungaria proprie zisă, când este vorba, ca să-și scoată la iveală iubitul lor eu, propria lor valoare. Psihologiceste s'ar mai putea explica această manifestare egoistă, poate chiar determinată instinctiv prin un sentiment inconștient de slăbiciune. Dar rezonabil nu se poate scuza ofența, ce li se face din partea Maghiarilor celorlalte naționalități din patrie, de câteori noțiunea de «honed» se confundă cu ideea de maghiar, sau când regimentele de infanterie din armata austro-ungară, cari se recrutează din ținuturile Ungariei, sunt prezentate ca forțe de războiu eminamente maghiare.

Nu. Această procedură nu este nici corectă, și cu atât mai puțin loială față de respectul ce se cuvine, și pe care îl dau nemaghiarilor chiar și dușmanii armatei austro-ungare, cari dacă vorbesc de dracii roșii husărești-maghiari, cu același respect laudă și vitejiile honvezilor români dela Deva, și eroismul infanteriștilor și artilerisților români din regimentele cu cari au avut ocazia se dea piept în atâtea lupte, în cele patru luni și mai bine, decurse în chipul cel mai sângeros, al actualului războiu.

Dar cum virtuțile noastre vechi, virtuțile militare ale rasei noastre latine, nu se pierd, așa se pare, că nici defectele vechi, defectele rasei maghiare, nu se pot vindeca. Noi din

partea noastră suntem mulțumiți, că ce ni-a dat Dumnezeu, am păstrat cu sfințenie.... virtuțile noastre strămoșești. Cât pentru cei ce au alte daruri dela natură, fie și rămăie fericiți cu ele. Dorim însă să se știe, că precum Maghiarilor nu le place, când presa din străinătate vorbește numai despre armata austriacă, atunci, când apreciază meritele și vitejiile de de câmpul de războiu ale soldaților monarhiei noastre, și pretind, ca pomenire să se facă și despre soldații Ungariei, tot așa nu poate să ne convină nici nouă, dacă aceștia sunt prezentați ca soldați de naționalitate exclusiv maghiară, iar ceilalți, nu mai puțin bravi și viteji decât Maghiarii de rasă, sunt ignorați și trecuți cu vederea. Toți își fac datorița, despre toți să se facă deci pomenire la toate ocaziunile!

Conrad de Hötendorf asupra naționalităților. Se comunică din cartierul de războiu al presei, că șeful statului nostru major s'a pronunțat față de un publicist italian în chipul următor: «Polonia și Galiția sunt de prezent teatrul principal de războiu. Aici se va aduce hotărârea. Sârbia este numai o acțiune subordonată. Soarta ei încă se va decide la nord. În presa italiană mi se fac reproșuri, că ași urmări o politică militară ostilă Italiei. Aceasta nu este adevărat. În calitate de șef al statului major mi-am făcut numai datoria, când m'am îngrijit de întărirea tuturor granițelor monarhiei. Eu am deplină încredere în armată, care a dovedit, că *la noi nu există deosebire de naționalitate, când sună chemarea Domnitorului.*» Foarte adevărat. Și de dorit ar fi, ca în viitor nici în alte privințe se nu mai fiedeosebire între popoarele diferite ale monarhiei.

Răsboiul.

Cu privire la situația trupelor austro-ungare, cari operează în Sârbia, și au fost necesitate să se retragă din fața dușmanului, care 'și apără țara, după cum să recunoaște din toate părțile, cu o vitejie rară, se dau în mod oficial următoarele informațiuni:

Retragerea forțelor noastre, urmată după glorioase înaintări în Sârbia, a dat ansă la diferite combinațiuni și svonuri, în parte foarte nemotivate. Se dau deci, pe temeiul cercetărilor, făcute fără întârziere, la ordin prealalt, la fața locului, din partea unei înalte persoane de încredere, militară, necesarele lămuriri. După succesele avute, comanda supremă a forțelor luptătoare din Balcani avea în vedere a jungerea scopului ideal al fiecărui războiu, desevărsita înfrângere a dușmanului. N'a ținut însă cont din destul de greutățile, cari erau se fie învinse. În urma timpului nefavorabil, puținele linii de transport de pe un teren foarte neprielnic au ajuns adică în o astfel de situație, că era imposibil să fie provăzută armata cu alimente și muniții. Dușmanul apoi își adunase forțe nouă, cu cari a început ofensiva. Din partea noastră ofensiva trebuia se fie întreruptă, și a fost poruncă dictată de rațiune, ca între împrejurările nefavorabile armata noastră să nu între în luptă decisivă.

Trupele noastre, întrate în Sârbia, cedând împrejurărilor nefavorabile, s'au retras deci, dar *nu au fost bătute*. Ele așteaptă cu curaj neînfrânt luptele nouă. Celce a văzut bravele noastre trupe, după retragerea făcută foarte cu greu, trebuie să recunoască, că ele sunt de o valoare foarte mare. Că noi, la retragerea aceasta, am avut perderi simțitoare, în oameni și material, e lucru, care era inevitabil. Să fie însă stabilit, că știrile lăfite des-

FOIȘOARĂ.

Rugăciune.

Străinul meu suflet tovarăș de cale
Credința ți-e zare și lupta ți-e cruce.
Această lumină te urcă, te duce,
In nemărginire văd țările tale.

Văd dreapta cărare de tine aleasă
Azriu luminată de-o zare străină,
Cântarea mea urcă și ți se închină,
Dar ea de durerea-mi e neînțeleasă.

Durerea și eu suntem, foi dintr'o floare,
Cântarea-ți e însă tovarășă fie,
Ascultă-i rugarea când vatra-i pustie
Și du-o cu tine în sus cătră soare.

Ea nu e păgână, nu cade 'n țărână,
Văzând Dumnezeu în el ori mărirea,
Ce curăță cerul, ce 'ntunecă firea.
Ea știe că în toate e numai o mână.

Mereu se luminează de fulgere zarea,
Un rug pare lumea și o baltă de sânge,
Ea vede credința cum mâinile-și frânge,
Acum în genunchi s'amerită cântarea.

Acum când furtună moșia-i răpune,
Acum când s'apropie clipa pierzării,
Te chiamă din valuri din viutetul mării
Pe Tine „Iehovah“ credinței străbune.

Trimite porumbul spre noi să coboare,
Alege fecioara prin care să 'nvie
Copilul durerii, al doilea Mesie...
Il chiamă din cântec atâtea popoare!

Maria Cunțan.

Islamul și războiul actual.

Nota caracteristică a creștinismului e, că e religia păcii, religia dragostei adevărate. Doctrina sa morală se înalță pe un pedestal așa de înalt prin normele sale: „Iubiți pe vrășmașii voștri, grațiți de bine pe cei ce vă grăesc de rău pe voi, faceți bine celor ce vă uresc pe voi și vă rugați pentru cei ce vă asupresc și vă gonesc pe voi.“ (Mat. 5, 44)

Atâtea dragoste și atâtea abnegare se cuprind în cuvintele acestea! Tu ești creștin și creștin fiind inima ta trebuie să se încăzească pentru ființa, care o viață întregă s'a muncit din resputeri să te răpună; limba ta trebuie să rostască cuvinte de dragoste și compătimiri față de acea, care numai venin și ocară varsă asupra ta;

mâna ta trebuie să se întindă cu dragoste și dărnicie spre acea, care năsat de valul urei, ce-i stăpânește cu putere întreaga sa ființă, ți-a intristat adesea sufletul tău bun și, când impresurat de dușmanii fără milă, singură puterea cuvântului ți mai rămâne armă de apărare, tu n'ai voie să blastemi, n'ai voie să implori mânia cerului, ci trebuie să te rogi pentru cei ce te asupresc și te gonesc pe tine, ca să te arăți cu adevărat fiu al Tatălui din ceruri, care soarele său îl răsare peste cei buni și peste cei răi și ploaia o revarsă peste cei drepti și peste cei nedrepti, de o potrivă.

Câtă dragoste, câtă abnegare!

Creștinul, însuflețit și întărit de spiritul nobil al doctrinei sale morale, trebuie să fie factorul principal al păcii și armoniei din viața socială și politică a omeniei. Când degenerat, el nu mai posedă energia necesară pentru respectarea acestor norme cardinale ale doctrinei sale morale, echilibrul păcii și armoniei generale se clatină, valuri rășboinice se răscolesc sălbatice în sinul neamurilor și focuri infernale se aprind în largul pământului. Dar doctrina morală a creștinismului rămâne și în focul războielor ceea-ce era mai înainte: propoveduirea solemnă a păcii și armoniei universale.

Nu tot așa se prezintă doctrinele morale ale celorlalte religii monoteiste. Se

schităm momentul acesta de morala mohamedană.

Islamul încă dela începutul înfiripării sale își stabilise ca scop al său: spulberarea vechilor credințe politeiste, de o închipuire minunață, ale poporului arab, încuiera lor cu principiile doctrinale mohamedane și reprimarea roadelor frecvente ale creștinismului. Și, în lupta aceasta pentru triumf, în lupta aceasta purtată veacuri de-a rândul cu energia unui fanatism legendar, islamul n'a ignorat nici puterea armelor spirituale, dar nici orgoliul de întrebuintare ușoratică a mijloacelor brutale de reprimare. Și, musulmanul a uzat de mijloacele cele mai sălbatice ale forțelor brutale, un nelegitim, ei pe baza principiilor fundamentale ale credinței și moralei islamiste, pe baza normelor de conduită ale concepției religioase-morale mohamedane.

Islamul impune războiul. Il impune cu o notă atât de imperativă și atât de pronunțată, încât rămăi surprins de inferioritatea morală a acestei religii. Impune obligament musulmanului de a-și propovedui principiile sale religioase, a converti și a ocupa, prin toate mijloacele posibile, teritoriul acela, cere forma odată proprietatea popoarelor islamiste. „Războiul vă este ordăduit și el vă este urât“, scrie Coranul, (II. 212). „Și, poatecă urăți totmăi ceva ce vă este bun și iubiți ceva ce vă este rău, însă Dumnezeu o știe a-cesta, iar voi nu o știți.“ (II. 213) „Dum-

